

Verslag excursie plantenwerkgroep Mookerheide 27 augustus 2022

Deelnemers: Ellen, Gonnie, Heleen, Henk, Niels, Simon en Cor

Tekst en foto's: Cor Nagelmaeker

Om half negen zetten we koers richting Nijmegen. Net ten zuiden van Nijmegen, waar het bosrijke landschap via een steile helling over gaat naar de Maas, liggen grenzend aan elkaar de Mookerheide, de St. Jansberg en de Heumense Schans. Daar gaan we vandaag kijken. Het belooft dus een druk dagje te worden, maaaarrrr . . . eerst zetten we ons, zoals de traditie gebiedt, neer op een terras.

De eer valt dit keer te beurt aan het terras van boscafé 'de Zweef' aan de Groesbeekseweg te Malden. We kijken uit op het zweefvliegveld van de Nijmeegse Aeroclub, alwaar het een drukte van belang is. Voor ons allen, die nooit zelf hebben zweefgevlogen, zijn de al dan niet gewichtige activiteiten, die zich voor onze ogen afspelen, een bron van vermaak. De mededeling op een bord bij de ingang van het boscafé dat ene Willeke van Baal zich zelve zou ophouden onder de tent, roept bij menigeen vragen op. Wat doet zij daar? Met wie? Is het ernstig? Gebeurt dat vaker? Heeft ze straf? We blijven zitten met al onze vragen. Niettemin laten we ons de koffie met gebak voortreffelijk smaken.

Vanaf hier rijden we naar onze eerste stop: het treinstation Mook - Molenhoek, gelegen aan de Maaslijn Nijmegen - Roermond. Op de parkeerplaats bij het station vangt de excursie echt aan en wel onmiddellijk. We staan namelijk op een soort van spoorwegemplacement, met de daarbij behorende flora. Deze bloeit vanwege de droogte wat minder uitbundig dan gewoonlijk, maar er is hier genoeg te zien. We noteren o.a.: kompassla, St. Janskruid, stalkaars, groene naalदार, slangenkruid, boerenwormkruid, teunisbloem, wilde peen en bijvoet. Er is van alles te zien. We bevinden ons nagenoeg op het perron. Je kunt hier botaniseren vanuit de trein!

En ook zien we de hier veel voorkomende blauwvleugelsprinkhaan. Bekend van de duinen, de Veluwe en van deze streek. Bij het opvliegen zien we pas de prachtige blauwe achtervleugels van het verder onopvallende beestje.

Na deze mooie plek gaan we op pad naar de Heumense schans gelegen in een klein restant van de Mookerheide. Er is zelfs sprake van twee schansen, de een is een 5-puntige: de Heumense schans. Wat verderop ligt de Mookerschans, die vierkant is. We noteren onderweg duinriet, gevlamde fijnstraal en een fraaie knikkergal.

We zien ook hier dat de droogte er flink inhakt. De lijsterbessen zijn verdroogd, de blaadjes hangen er slapjes bij. Veel bladeren liggen op de grond herfstachtig te wezen. De heide kleurt hier en daar paars, maar is veelal bruin van kleur. Anderzijds het zonnetje schijnt en we zijn in opperbeste stemming. We lopen over zanderige paden door de heide naar het hoogste punt op de helling. We betreden de Heumense schans klimmend over een soort zandtrap. De schans is nog te herkennen aan de aarden wallen die nog duidelijk te onderscheiden zijn en ook de gracht uithollingen zijn herkenbaar. Daardoor zijn ook de punten van de stervormige schans nog te zien.

Vervolgens bezoeken we de Mookerschans. Ook hier herkennen we de aarden wallen en de grachten. We beklimmen de uitkijktoren die een magnifiek uitzicht biedt tot ver in Brabant. We zien Cuyck liggen aan de

overkant van de Maas. Dit is het woongebied van zandhagedis, hazelworm en gladde slang. Ook de roodborsttapuit en nachtzwaluw komen hier voor. We zien rond de toren ondermeer heggenduizendknoop, klein springzaad en kleine duizendknoop.

We lunchen gezeten op planken aan weerszijden van een doorgang in de aarden wal van de schans.

Hierna gaat het terug naar de auto's. Onderweg laat een zandhagedis zich nog goed bekijken. En zien we hennepnetel, nagelkruid, akkerkers, bitterkruid en middelste teunisbloem. Weer terug in bebouwd gebied zien we kleine brandnetel, levermos, geelrode naalदार, westerse karmozijnbes en viltganzerik.

Terug op het emplacement ontdekt Ellen de rups van de meriansborstel, een nachtvlinder.

We rijden vervolgens naar het grootst overgebleven stuk van de Mookerheide. Vanaf de parkeerplaats is het maar een korte wandeling naar het prachtige natuurreservaat dat wordt beheerd door Natuurmonumenten. We worden bij aankomst op de heide meteen betoverd door het prachtige uitzicht c.q. vergezicht. Onwillekeurig gaan de gedachten even terug in de tijd. Het is 13 april 1574. Lodewijk en Hendrik van Nassau, broers van Willem van Oranje, zijn met hun leger van ongeveer 8.000 manschappen zojuist bij Mook aangekomen. Ze willen hier via de oostelijke Maasoever naar de Betuwe trekken, waar hun broer Willem van Oranje met zijn leger verblijft. Wat ze niet weten is dat de Spaanse troepen een dag eerder al bij Grave de Maas zijn overgestoken via een pontonbrug.

Op de volgende dag 14 april vindt op de Mookerheide een van de bloedigste gevechten uit de 80-jarige oorlog plaats, bekend als 'de Slag op de Mookerheide'.

Ongetwijfeld hebben de beide schansen die we daarnet bezochten hier een rol in gespeeld.

Zowel Lodewijk (36) als Hendrik (23) sneuvelen.

Bijzonder: Tijdens een bezoek aan het Vaticaan kreeg koning Willem-Alexander in juni 2017 de bevelhebberstaf van Willem van Oranje overhandigd. Deze was verloren gegaan tijdens de slag. De staf was teruggevonden in een Jezuïeten klooster, alwaar deze sinds 1921 werd bewaard!

We wandelen verder over deze historische heide. Een tamelijk intensieve onderneming, want: nog al warm, behoorlijk op en af, zware rugzakken en kleine beentjes. Bij het verlaten van de heide slaan we een pad in dat naar de St. Jansberg voert. De St. Jansberg is een stuwwal uit de voorlaatste ijstijd die de verbinding vormt tussen de Mookerheide en het Reichswald in Duitsland. De heuvel is een onderdeel van het Pieterpad.

Ook hier weer zandpaden die veelal op, te weinig weer af gaan. En genieten van de prachtige hellingbossen met statige beuken, eiken en hulst. Er stromen beekjes vanaf hier naar de Maas. Midden in het sprookjesachtige bos passeren we de Bovenste Plasmolen, gelegen aan een kunstmatig meertje dat gevoed wordt door een van die beken. Deze watermolen dateert uit 1725 en werd gebruikt voor de papierfabricage. Later werd er olie en graan gemaakt. De St. Jansberg is een van de vier plekken in Nederland waar het vliegend hert zijn domicilie vindt. Ook leven hier veel dassen.

Vanaf hier lopen we voort naar de Kiekberg. Op weg er naar toe constateren we dat we inmiddels drie soorten spechten hebben vastgesteld: de grote bonte-, de groene- en de zwarte specht! Deze 'berg' is maar 77 meter hoog maar wel de zoveelste kuitenbijter van de dag. Edoch de Kiekberg is wel een waardige afsluiting van onze bijna on-Nederlandse wandeltocht.

We besluiten onze excursiedag met een welverdiend diner bij 'Pandje 4' in Groesbeek. De 4 wordt ons al gauw duidelijk gemaakt door de serveerster die ons opdraagt, voor 2 eetrondes, 2 gerechten te bestellen. En inderdaad zo wordt het geserveerd: $2 \times 2 = 4$ gerechten. Het is overdadig en heerlijk! Zo komt een gezellig eind aan deze prachtige excursiedag. Een welgemeend en luidkeels bravo voor excursieleider Niels!